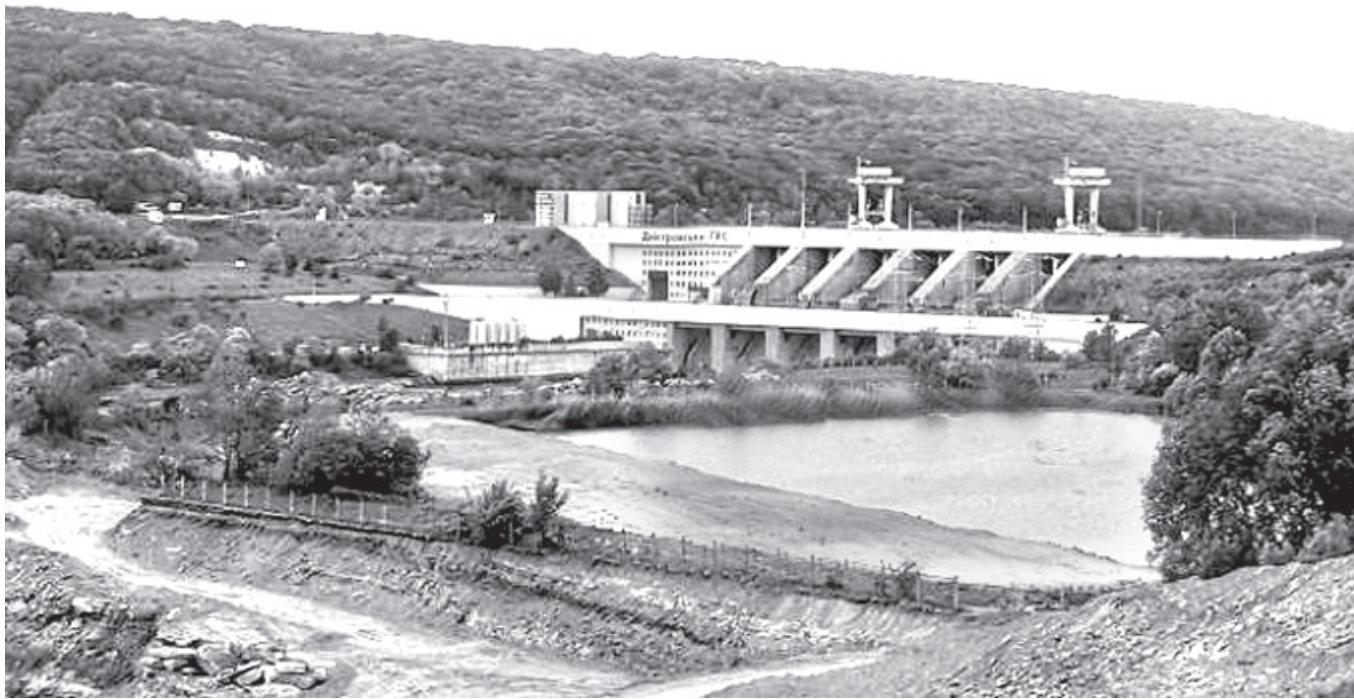

● Ecologie

„Briliantul” care ne lasă fără apă

sau Cum interesele economice sunt puse mai presus de cele umane

Novodnistrovsk. Aici se acumulează apa Nistrului

Lilia CURCHI,
Revista NATURA

Novodnistrovsk – briliantul coroanei energetice ucrainene”, „fabricat în Ucraina”, „enorm, unic în lume” – sunt doar câteva dintre laudele care au curs gârlă la Forumul „Hidroenergia și mediul: dezvoltarea durabilă și soluții echilibrate”, desfășurat astăzi primăvară la Novodnistrovsk, chiar în sediul administrativ al complexului hidroenergetic. În timp ce în R. Moldova cetățenii se îngrijorează tot mai mult de soarta Nistrului care ne asigură cu apă potabilă, de la tribună, mai marii hidroenergiei din Ucraina au prezentat un viitor idilic, impactul ecologic și social fiind, mai degrabă, voalat, decât abordat.

O excursie neașteptată
Cu adevărat, „gospodăria” de la Novodnistrovsk este impresionantă. Complexul a început a fi construit în 1981, pe timpul Uniunii Sovietice, fiind planificate două centrale hidroelectrice: Centrala Hidroelectrică de Acumulare prin Pompare (CHEAP) și centrala nucleară. După colapsul Uniunii, construcția nu a continuat, fiind reluată de Ucraina în anul 2000. Între timp, deși a renunțat la centrala nucleară, Ucraina a trecut la planuri grandioase de dezvoltare a sectorului hidroenergetic.

De la sediul administrativ al CHEAP, urcăm în câteva microbuze și mergem către bazinul de acumulare. În scurt timp ajungem la 12 km deasupra albiei Nistrului – unde a fost construit un rezervor artificial, cu capacitatea de 38 milioane m³. Oglinda apei este enormă – se întinde pe 225 ha. Mi se ridică un nod în gât știind că în R. Moldova batem alarma că nu avem apă, iar aici este stocat Nistrul și folosit în scopuri economice, doar pentru a obține energie ieftină.

Directorul general povestește despre capacitatea CHEAP – acum sunt în funcțiune doar trei din cele șapte agregate hidraulice inițial proiectate, al patrulea fiind în construcție. În paralel, în rezervorul inferior – adică pe cursul fluviului, sunt înălțate și întărite malurile pentru a mări capacitatea de

stocare. Ca să finalizeze cu succes planurile grandioase, Ucraina are nevoie de 3 km de Nistru de la Naslavcea, motiv pentru care au loc acum intense negocieri între Rada de la Kiev și Guvernul de la Chișinău, urmând a fi semnat un Acord între cele două părți. Societatea civilă de la Chișinău a protestat în luna martie 2018, solicitând ca textul Acordului să fie făcut public, să fie respectate prevederile de mediu ale Acordurilor de Asociere UE-Moldova și UE-Ucraina. Trebuie de menționat că dezvoltarea complexului de la Novodnistrovsk a avut loc până acum fără consultarea cu Guvernul Republicii Moldova, fără implicarea societății civile sau a populației direct afectate din R. Moldova și regiunea Odesa.

Planurile grandioase ale ucrainenilor nu se opresc aici. Ei au anunțat în 2016 și despre construcția unei cascade de 6 baraje pe Nistru, mai sus de Novodnistrovsk, fapt ce a stârnit nemulțumirea ecologiștilor din R. Moldova, dar și din Ucraina (fapt ascuns de autoritățile și media din statul vecin).

După excursie, la Novodnistrovsk, în timpul discuțiilor libere, Alecu Reniță, președintele Mișcării Ecologice din Moldova, le-a propus energeticienilor ucrainenii să-și facă proiectele de pe Nistru accesibile tuturor, și în primul rând ecologiștilor din R. Moldova și Ucraina, să inițieze discuții

transparente într-un cadru mult mai larg la Chișinău, Odesa, Kiev, și cu participarea reprezentanților Ministerelor Mediului, a sectoarelor academice, ecologice, comunitare și asociative din cele două state. „Ambele țări au semnat Acordul de Asociere cu Uniunea Europeană. Să respectăm împreună valorile europene, să asigurăm transparența totală a proiectelor, să ne conducem în relațiile bilaterale de Directivele Europene și, în primul rând, de Directiva Apă, de norme și standardele ecologice în orice proiect din bazinul hidrografic al Nistrului. Este fără perspectivă să forțăm semnarea Acordului moldo-ucrainean, să dăm vina unii pe alții. Vă îndemn, împreună, să căutăm soluții de reînviere a ecosistemului nistrian, și să nu căutăm țapi ispășitori”, a menționat președintele Mișcării Ecologice din Moldova.

Planuri „de viitor” cu locomotiva pe abur

A doua zi, la lucrările Forumului „Hidroenergia și mediul: dezvoltarea durabilă și soluții echilibrate”, reprezentanții societății civile din R. Moldova nu au avut nici o șansă să intre pe agenda de comunicări sau să intervină, fiindcă dezbaterile la forum au fost evitate de organizatori. Totuși, experții incluși în agendă au reușit să semnaleze pericolul care planează asupra prezentului și viitorului fluviului Nistru.

„În timp ce în întreaga lume se dezvoltă rapid energia solară și eoliană, Ucraina rămâne cu planurile din Uniunea Sovietică. Dezvoltând hidroenergia e ca și cum ai utiliza locomotiva cu abur, fie ea și nou-nouță, în locul tehnologiilor performante și net superioare” – a declarat de la tribună Dmitro Ivanov, director executiv al Centrului Ecologic Național din Ucraina. Organizația pe care o reprezintă se pronunță deschis și activ împotriva construcției și extinderii infrastructurii

hidroenergetice în Ucraina. Potrivit lui Dmitro Ivanov, Ucraina trebuie să respecte principiile Convenției de la Aarhus, pe care a ratificat-o, la fel ca și R. Moldova, să informeze și să explice cetățenilor impactul ecologic și social al hidrocentralelor, să efectueze și să facă publică evaluarea strategică de mediu.

Din partea R. Moldova, a avut ocazia să vorbească doar reprezentanta Ministerului Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului, Nadejda Chilaru – cuvânt de deschidere –, și Elena Zubcov, doctoră habilitată, hidrobiologă, Institutul de Zoologie al Academiei de Științe a Moldovei. Potrivit lor, situația Nistrului este îngrijorătoare, iar funcționarea și extinderea Centralei Hidroelectrice de Acumulare prin Pompare (CHEAP), construcția cascadei mai sus de Novodnistrovsk, vor determina o agravare a situației și așa catastrofală. Doctora habilitată Elena Zubcov a menționat din start despre fluctuația bruscă a nivelului apei în Nistru la Naslavcea și dezechilibrul de temperatură care determină proliferarea rapidă și răspândirea vegetației acvatice, inclusiv celei de mlaștină, ceea ce este alarmant. De asemenea, experta a vorbit despre dispariția speciilor economice-valoroase de pești – sturionii, scrumbia de Dunăre, cega, sabaș etc. Astăzi, se atestă doar prezența speciilor de pești de talie mică, cu ciclul de viață scurt și mediu, fără valoare economică. Elena Zubcov spune că un alt aspect foarte îngrijorător, atestat prin analizele de laborator efectuate la Institutul de Zoologie, este prezența tot mai masivă a metalelor grele, între care prevalează arsenicul. De asemenea, s-a atestat o cantitate sporită a bariului și cadmiului. Dacă în organismul uman ajung cantități mari de arsenic, crește riscul de cancer de vezică urinară, plămâni și piele.

(Urmare în pag. 9)

Evenimente

Învăț bine și ia-ți banii

Consiliul Raional Orhei va oferi burse pentru elevii care vor înregistra performanțe pe parcursul anului de învățământ 2018 – 2019.

Conform Regulamentului cu privire la susținerea elevilor capabili din instituțiile de învățământ secundar, ciclul I și II, de burse vor beneficia 15 gimnaziști și 10 liceeni. Valoarea totală a bursei alocate din bugetul raional va constitui 38 250 mii lei, relatează or.md.

Conducătorii raionului Orhei, consilierii raionali, șefii de secții / direcții raionale prezenți la festivitățile din școli dedicate începutului noului an de studii au informat pedagogii și elevii și despre această decizie a administrației raionului.

Peste 355 de mii de moldoveni sunt plecați la muncă sau în căutare de lucru peste hotare

În trimestrul II al acestui an circa 355.400 de persoane erau declarate ca fiind plecate peste hotare la lucru sau în căutare de lucru, se arată într-un raport al Biroului Național de Statistică (BNS).

Este cu circa 31.000 persoane (+10%) mai mult decât în aceeași perioadă a anului trecut, iar această cifră este cea mai mare din ultimii patru ani și nouă luni. Totodată cota celor plecați din numărul de persoane economic active sau inactive este cea mai mare din ultimii șase ani, relatează mold-street.com, citat de unimedia.info.

Potrivit BNS, structura populației inactive se prezintă după cum urmează: majoritatea, 35,4%, o alcătuiesc pensionarii, 22,2% - persoanele declarate de către gospodării ca fiind plecate peste hotare la lucru sau în căutare de lucru, 15,4% - elevii și studenții, 11,8% - persoanele care îngrijesc de familie, 11% - persoanele care (la momentul interviului) se aflau în țară, dar care nu lucrează în Moldova deoarece deja au un loc de muncă (permanent sau sezonier) peste hotare sau persoanele care planifică să lucreze peste hotare și, restul, 4,2%, o formează alte categorii de persoane inactive din punct de vedere economic.

Potrivit Mold-street, BNS a arătat că nu există date oficiale exacte, atât în privința numărului cetățenilor care pleacă, cât și a celor care locuiesc în continuare în Republica Moldova. În consecință acest subiect rămâne un teren fertil pentru politicienii care toarnă apă la moara proprie.

Datele Biroului Național de Statistică anunță, că în trimestrul II 2018 populația economic activă a Republicii Moldova (populația ocupată plus șomerii) a constituit 1,38 milioane de persoane, fiind în creștere cu 5,2% față de trimestrul II 2017 (1,32 milioane).

Clădirea Gimnaziului ”M.Eminescu”, în curs de reparație pe banii Băncii Mondiale

La Gimnaziul „Mihai Eminescu” din orașul Telenești au demarat lucrările de reparație susținute financiar de Banca Mondială prin intermediul Fondului de Investiții Sociale din Moldova (FISM).

După cum am fost informați la Primăria Telenești, suma investiției constituie 12 milioane de lei, surse planificate pentru efectuarea lucrărilor de reconstrucție a acoperișului, de finisare interioară și exterioară, schimbarea sistemelor de încălzire și ventilare, a rețelelor interioare și exterioare de aprovizionare cu apă și de canalizare, sistemului de alimentare cu energie electrică, rețelelor termice exterioare. Proiectul de renovare a gimnaziului este susținut și de către Consiliul Raional Telenești, care a suplinit valoarea totală a proiectului cu 600 de mii de lei. Acești bani sunt distribuiți pentru instalarea parțială a pavajului în curtea școlii.

După cum a precizat Vadim Lelic, primarul de Telenești, reparația capitală a clădirii gimnaziului se efectuează pentru prima dată în cei 40 de ani de când a fost dată în folosință. Încheierea tuturor lucrărilor, conform graficului, este planificată pentru luna iunie 2019.

Șantierul a fost vizitat de către directorul FISM Mircea Eșanu, consultantul monitorizare tehnică a lucrărilor de construcție Vasile Magnet, aflați recent în orașul Telenești într-o vizită de monitorizare a lucrărilor de renovare. Dumnealor au discutat situația la fața locului cu președinta raionului, Diana Manoli, șefa Direcției Generale Educație, Alina Pascaru și primarul orașului, Vadim Lelic.

Reporter "C"

Evenimente

De sărbătoarea Primului Sunet
Acasă, la Ghiliceni...

E ciudat să fii în Școala ta în calitate de... delegată sau invitată.
Dar este onorabil și frumos.

...I-am regăsit pe colegii mei (că dintre foștii dascăli nu am văzut pe nimeni la sărbătoare) bine dispuși și gata să-și ducă crucea.
Cu demnitate.
Cu responsabilitate.
Chiar dacă au salarii mult sub necesitățile lor.
Am văzut mulți părinți. Tați, lucru mai rar întâlnit (doamna directoare, A. Cântăreț a menționat acest lucru și i-a încurajat să fie tot mai prezenți în viața școlii).
Copiii...
Din an în an tot mai puțini.
Dar foarte determinați.
Aceștea au uimit oaspeții cu interpretarea în cor a imnului Republicii Moldova, cu atitudinea față de soldatul Mihai Rusu, căzut în războiul din Afganistan (toate florile au fost depuse la monumentul, ridicat în curtea școlii în memoria consăteanului nostru, care azi ar fi putut să aibă copii de vârstă școlară).
Au declamat cu multă simțire versuri despre Limbă, Carte, Școală, Învățător...
Au demonstrat decență vestimentară (apropo, părinții elevilor din clasele primare au ales o formă școlară unică, pe care copiii au îmbrăcat-o pe 3 septembrie pentru prima oară).

Careul de la început de an școlar este o solemnitate memorabilă în primul rând pentru picii care pășesc prima dată pragul școlii și un moment de emoții mari pentru părinții lor.

Am fost mândră de sătenii mei, de colegi și de rodul muncii lor.
Un an școlar cu așteptări realizate, dragi colegi, părinți, copii!
Maria Vleju, șefă adjunctă la Direcția Generală Educație Telenești

Savelie Cojocare a mers
pe 3 septembrie la Gimnaziul
Saharna Nouă

Pe 3 septembrie c., la festivitatea dedicată primului sunet, alături de colectivul didactic, părinții și elevii de la Gimnaziul Saharna Nouă a fost și compozitorul Savelie Cojocar, consăteanul, numele căruia, începând din anul acesta, îl poartă instituția.

Numele și creația compozitorului și interpretului Savelie Cojocar sunt bine cunoscute în comuna natală și la gimnaziu grație relațiilor strânse, dar și activităților dese organizate aici cu participarea omului de artă.

În noul an de studii contingentul de elevi al gimnaziului s-a redus comparativ cu anul precedent și va constitui, potrivit dlui Vasile Donica, director adjunct, 99 de persoane. Toate obiectele în afară de biologie și chimie vor fi acoperite de pedagogi de specialitate. Dar cea mai serioasă problemă ar fi aprovizionarea cu apă la robinet a instituției. Construcția apeductului în Saharna Nouă s-a tergiversat câțiva ani, iar administrația gimnaziului încă mai caută resurse pentru conectarea instituției la rețea. Asume din cauza lipsei apei curgătoare și a canalizării, la 3 septembrie cantina gimnaziului încă nu era autorizată pentru activitate, dar se lucrează pentru soluționarea problemei, a menționat sursa citată.

O școală de circumscripție
la începutul anului de studii

(Început în pag. 2)

În anul curent ne-am încadrat numai în 20 de mii. Noi nu implicăm părinții în aceste lucrări. Dacă cineva dorește să ajute la vopsit, văruiat și alte lucrări, poftim, dar bani de la părinți nu luăm.
- În ce privește completarea gimnaziului cu elevi aveți probleme?
- În ultimii doi ani de studii contingentul este stabil: 110 - 115 elevi. Aproape jumătate din elevi sunt din Slobozia-Horodiște și Țâpova. Îi transportăm

cu autobuzul gimnaziului pe care l-am primit de la Guvernul României.
- Cum va fi asigurată alimentația elevilor?
- Vor fi alimentați elevii din clasele primare și cei din satele vecine. Asociația "Vent d'Est", condusă de Tatiana Pagu, ne-a asigurat că-și va asuma cheltuielile pentru alimentația unui grup de copii din familiile social-vulnerabile. Posibil că vor fi alimentați și ceilalți elevi, dar asta va fi clar după 3 septembrie.
- În majoritatea școlilor se atesta un deficit acut de

cadre. La Horodiște care-i situația?
- La obiectele de bază avem profesori de profil, inclusiv pensionari. Unii profesori predau câte două obiecte. De exemplu, Vera Zaharia predă matematică și fizică, Gheorghe Crețu - educația plastică și chimia. Avem și o profesoară tânără, de matematică, Diana Curca.
- Elevii sunt asigurați cu manuale?
- În fond, avem manuale pentru fiecare elev. Dacă apar necesități suplimentare, de obicei împrumutăm pe

o perioadă anumită cărțile necesare de la alte școli.
- Care sunt doleanțele și așteptările principale ale administrației școlii de circumscripție Horodiște pentru noul an de studii?
- Aș vrea ca în acest an părinții să vina mai des la școală, să fie mai interesați de învățătura copiilor, care, la rândul lor, să muncească mai mult în școală, la bibliotecă și acasă pentru a acumula cunoștințe temeinice și deprinderi utile pentru viitor.
Dumitrița Proca, stagiară

Țânțăreni, 218 ani de dăinuire

(Început în pag. 4)

Dl Mate a reiterat ideea că oamenii din comuna pe care o conduce vor contribui la implementarea unor proiecte comune cu Primăria Țânțăreni:
"Avem în acest sens cadrul legal, dar și sprijinul președintelui Klaus Iohannis de a asigura integrarea Republicii Moldova în Uniunea Europeană. Unirea, un eveniment tergiversat, trebuie să se facă pas cu pas, să fie zidită cărămidă cu cărămidă astfel ca frații noștri de aici să simtă avantajele traiului într-un stat reîntregit".
Dl Mate a primit în calitate de cadou de la primarul Dumitru Stoica un portret al domnitorului Ștefan cel Mare și Sfânt, simbolul unității noastre naționale, țesut de meșterii de covoare

A fost mult cântec, joc și voie bună la Ziua Satului Țânțăreni

de la Ungheni, pe care a făgăduit că-l va expune în biroul din noua clădire a primăriei care va fi dată în folosință în toamna curentă:
"Am rămas impresionați de cele văzute la Țânțăreni, în deosebi școala, grădinița de copii, de faptul că ați reușit să vă păstrați intactă identitatea culturală în

condiții deloc simple. Am decis să dăm un exemplu întregului spațiu românesc de colaborare fructuoasă, astfel să impulsionăm aceste relații", a fost de părere dl Mate.
Participanții la sărbătoare au rămas frapați de Ruben Samuel Butta, om de afaceri și interpret

de muzică populară din comuna Sânmihai, care a prezentat un buchet de melodii ardelenesti. La finele festivității, ca și la Ziua comunei Sânmihai de Câmpie, colectivele artistice gazde și oaspeți au interpretat "Dorul Basarabiei", una din cele mai răscolitoare melodii, de fapt, imnul

„Briliantul” care ne lasă fără apă

(Început în pag.7)

Și mai periculos este cadmiul - un metal greu foarte toxic, periculos chiar și în doze foarte mici.
După ce intră în organism, acesta este depozitat, în special în rinichi și provoacă un lanț de probleme grave de sănătate.

Care este adevăratul debit al Nistrului?

Prezentarea Elenei Zubcov nu s-a lăsat fără replici din partea gazdelor Forumului. Igor Sirota, directorul general „Ukrhidroenergo” a declarat că la barajul de la Naslavcea spre Moldova este deversat același volum de apă care intră la Novodnestrovsk. În același timp, înregistrările Serviciului Hidrometeorologic de Stat din Moldova arată că la punctul Naslavcea

există scurgere doar în orele de vârf.
Nistrul este principala sursă de apă în Moldova, iar albia uscată și înmlăștinată o vede fiecare cetățean. Cert este că la masa discuțiilor de mult trebuiau să stea experți, nu politicieni dubioși, să fie analizate lucrurile și propuse soluții, să fie admisă participarea presei din ambele state. La final, Ivan Plachkov, șeful Asambleei Ucrainene pentru Energie, s-a arătat dispus să continue abordarea ecologică în activitatea hidrocentralelor, iar hidroenergeticienii să devină mai prieteni cu mediul.
„Dacă de la barajul de la Naslavcea ar fi deversate zilnic, non-stop și constant măcar 250 de metri cubi pe secundă, Nistrul ar avea puterea naturală să-și păstreze viabil ecosistemul. Este deosebit de important să asigurăm juridic, prin Acordul moldo-ucrainean,

aflat în dezbatere, dreptul părților la monitorizarea sincronizată a volumului de apă autorizat să intre pe teritoriul R. Moldova. La fel de important este ca în Acord să se prevadă că nici una din părți nu va elabora și implementa proiecte în bazinul Nistrului fără o aprobare comună. Intenția de a construi șase hidrocentrale în amonte de Novodnestrovsk nu poate fi acceptată nici de Ucraina, nici de Moldova. Comisia mixtă moldo-ucraineană trebuie împuternicită să reglementeze ecologic funcționarea complexului energetic existent, să-și asume întreaga responsabilitate pentru securitatea ecologică a Nistrului, ca sursă de apă potabilă pentru ambele părți, să garanteze informarea deplină și veridică a cetățenilor din ambele state și să mobilizeze autoritățile și toți nistrenii la activități ecologice. Cu

mare întârziere, dar timpul ne obligă, cât mai urgent, să administrăm Nistrul conform principiilor europene, nu sovietice”, a semnalat remarcat Alecu Reniță, președintele Mișcării Ecologice din Moldova.
Peste 8 milioane de oameni din R. Moldova și Ucraina folosesc apa Nistrului în diferite scopuri. Dacă mâine vom avea sau nu o cană cu apă, depinde de implicarea plenară a comunităților riverane în bătălia pentru salvarea fluviului vieții lor, de capacitatea ecologiștilor ucraineni și moldoveni de a atrage sectoarele societății civile din Ucraina și Republica Moldova de a face un front comun pentru a opri proiectul aventurier de a construi șase hidrocentrale, de a elabora în comun - experții ucraineni și moldoveni -, condiții clare și exacte de utilizare a apei Nistrului la complexul hidroenergetic existent.